

Албэрту Каэйру/ Alberto Caeiro (1889–1915) – Творчасць Каэйру ўяўляе сабой поўнае аднаўленне паганства ў яго абсалютнай сутнасці, такое, якім не маглі яго зрабіць ні грэкі, ні рымляне, хаця і жылі ў ім, але не задумваліся пра яго. Творы Каэйру, між іншым, і яго паганства, якое раней не маглі ні ўявіць, ні спазнаць, бралі выток з таго, што знаходзіцца ў глыбіні нас саміх, глыбей за свядомасць і розум. Сказаць больш азначала б нявартую спробу тлумачэння, сцвярждаць меншае было б хлуснёй.

Я быў адзіным паэтам Прыроды *Вершы*

Я ніколі не пасвіў статкаў (Eu Nunca Guardei Rebanhos)

Я ніколі не пасвіў статкаў,
Хоць падаецца мне – пасвіў.
Мая душа, быццам пастух,
Ведае вецер і сонца,
І поруч з порамі году ступае,
Іх сузірае й трымаецца іх.
Спакой Прыроды бязлюднай
Сядае са мною побач.
Але я засмучаюся, нібы змярканне
Агортвае нашы фантазіі,
Калі халадок накрывае лагчыны,
І адчуваеш: госцяй ноч завітала,
Нібы матылёк праз акно.

Але сумота мне дорыць спакой,
Бо так быць і павінна,
Ён мусіць душу напаўняць,
Якая ўжо думае, што існуе,
І рукі збіраюць кветкі, а яна не зважае.

Нібы зычных званочкаў пералівы
За паваротам дальняй дарогі,
Усцешаныя мае думкі.
Толькі журботна мне ад іх усцешанасці,
Бо калі б я не ведаў пра іх,
Усцешаныя і маркотныя, яны
Сталі б усцешанымі і вясёлымі.

Думаць няўтульна, нібы блукаць пад дажджом,
Калі вецер дзьме ў твар і дождж, падаецца, мацнее.

Я не маю ні мэтаў, ні жаданняў.
Быць паэтам – не мэта для мяне,
Гэта проста мой спосаб быць самотным.

І калі часам мне хочацца
Ўяўляць сябе ягнём
(Ці быць цэлым статкам,
Каб рассыпацца па спадзістых схілах узгоркаў
І быць шматлікімі дробкамі шчасця адначасова),

Гэта толькі таму, што я адчуваю тое, што пішу на змярканні,
Ці калі хмарка засціць далонню праменні святла,
Ці маўчанне імкне ў высокія травы.

Калі я саджуся пісаць вершы
Ці, гуляючы дарогамі й сцежкамі,
Пішу вершы на паперы сваіх думак,
Я адчуваю посах у руках
І ўяўляю свой вобраз
На вяршыні ўзвышша.
Углядаючыся ў свой статак, я бачу свае ідэі,
А ўглядаючыся ў свае ідэі, бачу свой статак,
І ўсміхаюся няпэўна, як той, хто не разумее, пра што кажуць,
А ўдае, што разумее.

Вітаю тых, хто чытае мяне,
Уздымаючы шырокі капялюш,
Калі дыліжанс узбіраецца на ўзгорак
І людзі бачаць мяне ля дзвярэй.
Вітаю іх і зычу ім сонца,
І дажджу, калі патрэбны дождж.
І каб стаяла ў іх доме
Перад адчыненым акном
Улюбёнае крэсла,
Куды б яны сядалі пачытаць мае вершы.
І калі б чыталі іх, думалі,
Што я такая ж частка прыроды,
Як, да прыкладу, старое дрэва,
У цень якога прыбгаюць дзеці,

Садзяцца з шумам, стомленыя гульнямі,
І выціраюць пот з гарачага ілба
Рукавом паласатай кашулі.

пераклад з партугальскай – Юля Цімафеева

Месяцовае зьянне ў высокіх галінах
(O luar através dos altos ramos)

Месяцовае зьянне ў высокіх галінах,
Кажуць усе паэты, – нешта большае,
Чым месяцавае зьянне ў высокіх галінах.

Але для мяне, таго, хто не ведае сваіх думак,
Месяцовае зьянне ў высокіх галінах,
Акрамя
Месяцовага зьяння ў высокіх галінах,
Не больш
Чым месяцавае зьянне ў высокіх галінах.

пераклад з партугальскай – Юля Цімафеева

Часам у дні яскравага й дакладнага святла
(Às vezes, em dias de luz perfeita e exata)

Часам у дні яскравага й дакладнага святла,
У промнях якога рэчы робяцца рэальнымі, наколькі магчыма,
Я пачынаю задавацца пытаннем,
Чаму надзяляю ўсіх іх
прыгажосцю.

Хіба ў кветкі ёсць прыгажосць?
Хіба мае прыгажосць плод?
Не, яны маюць толькі
Колер, форму й быццё.
А прыгажосць – назва няіснага,
Я даю яе рэчам у абмен на радасць, што яны мне прыносяць.
Яна нічога не значыць.
Чаму ж я тады кажу пра хараство рэчаў?

Так, нават да мяне, што жыве толькі жыццём,
Незаўважна прыходзяць людскія памылкі
Перад абліччам рэчаў,
Рэчаў, якія проста існуюць.

Як жа цяжка быць сабою і не бачыць таго, чаго няма!

пераклад з партугальскай – Юля Цімафеева

Гаворыш пра цывілізацыю, і што яе быць не мусіць
(Falas de civilização, e de não dever ser)

Гаворыш пра цывілізацыю, і што яе быць не мусіць,
Прынамсі такой.
Кажаш, што ўсе пакутуюць, ці пакутуе большасць,
І ўсё праз наяўны чалавечы парадак.
Кажаш, што каб склалася інакш, пакутавалі б менш.
Кажаш, каб было ўсё па-твойму, было б лепш.
Слухаю і цябе не чую.
Для чаго б ты хацеў быць пачутым?
Калі б пачуў я, што б ты зразумеў?
Калі б было інакш, было б інакш – вось і ўсё.
Калі б было па-твойму, было б толькі па-твойму.
Гора табе і ўсім тым, хто бавіць жыццё
Ў спробах стварыць машыну, што робіць шчаслівым!

пераклад з партугальскай – Юля Цімафеева

Калі вам так хочацца, добра, я містык
(Se quiserem que eu tenha um misticismo)

Калі вам так хочацца, добра, я містык.
Містык, але толькі целама.
Мая душа простая і бяздумная.

Мой містыцызм – у нежаданні ведаў,
Жыць і пра яго не думаць.

Не ведаю, чым ёсць Прырода – пяю яе.
Жыву ў самотнай беленай хаціне
На вяршыні ўзгорка,
Вось хто я такі.

пераклад з партугальскай – Юля Цімафеева

Усе тэорыі і ўсе вершы
(Todas as teorias, todos os poemas)

Усе тэорыі і ўсе вершы
Жывуць больш за гэтую кветку.
Але ўсе яны быццам сырое і брыдкае мроіва,
Большае за гэту кветку...
Але ні памер, ні ўзрост зусім не важныя...
Яны толькі памер і ўзрост...
А якая кветцы справа да сталення і здабыцця памеру...
(Калі сапраўдная мера – рэальнасць)
Быццё рэальным – адзіная праўда на свеце.

пераклад з партугальскай – Юля Цімафеева

Ты, містык, бачыш значэнне
(Tu, místico, vês uma significação em todas as cousas)

Ты, містык, бачыш значэнне ў кожнай рэчы.
Па-твойму, усё мае таемны сэнс.
Нешта схаванае ёсць ва ўсім, што ты бачыш.
А ўсё, што бачыш, заўжды для цябе – нешта іншае.

Я ж, дзякуй вачам, што мне толькі для зроку,
Бачу ва ўсім, што мяне акаляе, адсутнасць сэнсу.
Бачу гэта і люблю сябе, бо быць рэччу – значыць не мець сэнсу.
Быць рэччу і не падлягаць вытлумачэнню.

пераклад з партугальскай – Юля Цімафеева

**Калі пасля маёй смерці захочуць напісаць маю біяграфію –
(Se depois de eu morrer, quiserem escrever a minha biografia)**

Калі пасля маёй смерці захочуць напісаць маю біяграфію –
Нічога няма прасцей.
Ёсць усяго дзве даты – майго нараджэння і смерці,
А паміж першай і другой усе дні – мае.

Апісаць мяне лёгка.
Бачыў усё, бы шаленец.
Любіў усё без пачуцця.
Ніколі не асляпляўся дарэмнаю прагай таго, што не мог здабыць.
“Чуць” для мяне заўжды было толькі дапаўненнем да “бачыць”.
Я разумеў, што рэчы рэальныя і ўсе розныя між сабой.
Я разумеў гэта толькі вачыма і ніколі – розумам.
Бо разумець розумам – значыць лічыць рэчы аднолькавымі.

Аднойчы я захачеў спаць, як любое дзіця.
Заплюшчыў вочы і заснуў.
А яшчэ я быў адзіным паэтам Прыроды.

пераклад з партугальскай – Юля Цімафеева

**Прачытаў сёння амаль дзве старонкі
(Li hoje quase duas páginas)**

Прачытаў сёння амаль дзве старонкі
Нейкага паэта-містыка
І засмяяўся, як той, хто шмат плакаў.

Паэты-містыкі – гэта хворыя філосафы,
А філосафы – гэта вар’яты.

Бо паэты-містыкі кажуць, што кветкі адчуваюць,
І што ў камянёў ёсць душа,
І што рэкі ўпіваюцца месяцовым святлом.

Але калі б кветкі адчувалі, яны былі б не кветкамі,
А людзьмі.

І калі б у камянёў была душа, яны былі б жывымі істотамі, а не камянямі.
І калі б рэкі ўпіваліся месяцовым святлом,

Рэкі сталі б людзьмі і звар'яцелі.

Трэба не ведаць, што такое кветкі, камяні і рэкі,
Каб гаварыць пра іхныя пачуцці.
Гаварыць пра душу камянёў, кветак і рэк –
Значыць гаварыць пра свае ж крывадушныя думкі.
Дзякуй Богу, камяні – гэта толькі камяні,
А рэкі – не больш чым рэкі,
А кветкі – усяго толькі кветкі.

Што да мяне, то я пішу прозу сваіх вершаў
І задаволены,
Бо ведаю, што спасцігаю Прыроду звонку
І не спасцігаю знутры.
Таму што ў Прыроды няма нутра,
Іначай яна б не была Прыродаю.

пераклад з партугальскай – Кацярына Маціеўская

Я пастух, які пасвіць статкі
(Sou um guardador de rebanhos)

Я пастух, які пасвіць статкі.
Статак – гэта мае думкі,
А ўсе мае думкі – гэта адчуванні.
Я думаю вачыма і вушамі,
Рукамі і нагамі,
Носам і ротам.
Думаць кветку – значыць бачыць яе і нюхаць,
А есці плод – значыць смакаваць яго сэнс.

Таму калі аднойчы ў гарачыню
Мне робіцца сумна ад такой асалоды,
Я выпроставаюся на траве,
Закрываю гарачыя вочы
І ўсім целама адчуваю паверхню рэчаіснасці.
Я ведаю праўду, і я шчаслівы.

пераклад з партугальскай – Кацярына Маціеўская

Тэжу прыгажэйшая за раку ў маёй вёсцы
(O Tejo é mais belo que o rio que corre pela minha aldeia)

Тэжу прыгажэйшая за раку ў маёй вёсцы,
Але Тэжу не прыгажэйшая за раку ў маёй вёсцы,
Таму што Тэжу – не рака ў маёй вёсцы.

Тэжу нясе вялікія караблі,
І плыве па ёй
Для тых, хто бачыць рэчы, якіх ужо няма,
Памяць караблёў мінулых.

Тэжу імкнецца з Гішпаніі,
Тэжу ўпадае ў мора Партугаліі.
Гэта ведаюць усе.
Але мала хто ведае, што за рака цячэ ў маёй вёсцы,
І дзе яе канец,
І дзе яе пачатак.
І, належачы нямногім,
Яна больш свабодная і вялікая, рака ў маёй вёсцы.

Тэжу можа вынесці нас у Свет,
І дзесьці за Тэжу ляжыць Амерыка –
Той, хто знойдзе яе, будзе шчаслівы.
Але ніхто ніколі не думаў, што там –
За ракой у маёй вёсцы.
Ля ракі ў маёй вёсцы не думаеш ні пра што.
Той, хто стаіць побач з ёй, проста стаіць побач з ёй.

пераклад з партугальскай – Ганна Янкута

© Кацярына Маціеўская, пераклад, 2010

© Юля Цімафеева, пераклад, 2010

© Ганна Янкута, пераклад, 2010